

KIRJALLINEN KYSYMYS 269/2010 vp

Yrittäjän oikeusturvan parantaminen

Eduskunnan puhemiehelle

Yrittäjä on työpaikkojen luoja ja yhteiskuntamme peruspilari. Yrittäjän oikeusturva on kuitenkin monelta osin riittämätön. Konkurssitilanteessa yrittäjällä ei ole tasapuolista mahdollisuutta puolustaa oikeuksiaan varsinkaan ammattimaisia rahanlainajia vastaan oikean velkavastuunsa selvittämiseksi.

Suurin syy tähän eriarvoiseen asemaan on se, että velkojalla ei ole konkurssipäätöksen eikä ulosotto-perinnän yhteydessä velvollisuutta esittää saamistodistetta velalliselle tämän kaikista rahaveloista. Velan oikeata määrää ei siis tarvitse päätöksenteon yhteydessä viran puolesta todeta. Tämä on johtanut "laillisten", aineellisesti perusteettomien saamisten perintään.

Mikäli tässä maassa halutaan kannustaa yrittäjyyttä ja turvata yrittäjälle oikeudenmukainen ja tasavertainen asema, on lainsäädäntöön välttämätöntä tehdä muutoksia. Niitä 1990-luvun laman aikana tehtyjä virheitä, jotka aiheutuivat rahanlainausta ja ulosotto-perintää koskevista lainsäädännön epätarkkuuksista, ei saa enää toistaa.

Laman jälkeen tehdyissä oikeuksien päätöksissä koskevilla tutkimuksissa on voitu varmuudella todeta, että konkurssioikeudenkäynneissä ongelmaksi on muodostunut lainmukaisten näyttöasiakirjojen puuttuminen. Erityisenä ongelmana voidaan katsoa olevan se, että nämä korkeimassa oikeusasteessa pätemättömiksi todettujen asiakirjojen nojalla tehdyt päätökset ovat ulosotokelpoisia. Ulosotto-perinnän yhteydessä kaikista ammattimaisen rahanlainajan rahanlainauksista ei tarvitse esittää velalliselle saamistodistet-

ta, vaikka Kuluttajavirasto on erityisesti tähden-tänyt, että perusteettomien ulosotto-perusteiden lisääntymisen vaaraa on torjuttava.

Yrittäjän tai muunkaan velallisen asemaa velallisena ei turvaa se, että perinnän yhteydessä velkojan on esitettävä ulosotto-kaaren 3:6 §:ssä mainittu luotonantoasiakirja, koska luottoa annetaan monilla muilla nimikkeillä. Pykälän täsmen-täminen koskemaan kaikkia velkoja on välttämätöntä myös siksi, että ulosottoviranomainen on kirjallisesti kieltäytynyt pyytämästä hakijalta saamistodistetta. Velallisella on oltava oikeus nähdä häntä koskeva saamistodiste kaikista veloistaan.

Yleisen oikeustajun ja velallisen oikeussuojan kannalta on välttämätöntä, että ulosotto-perinnän yhteydessä velkojan olisi aina pyydettyä esitettävä rahavelan saamistodiste. Mikäli saamistodistetta ei voitaisi katoamisen tai muun syyn vuoksi esittää, niin velka olisi kuitenkin näytettävä annetuksi ja vastike saaduksi. Vain tällä muutoksella turvataan velallisen ja velkojan yhdenvertainen asema.

Pyydän ottamaan huomioon, että ei ole yleisen oikeustajun ja kohtuuden mukaista esittää yrittäjän oikeussuojakeinoksi riita-asiassa kanteen tekemistä saamistodisteen esittämiseksi yleisessä tuomioistuimessa. Lainsäätäjät tietävät, että konkurssitilanteessa yrittäjällä ei ole riittävää asiantuntijuutta eikä taloudellisia mahdollisuuksia taistella oikeusistuimissa ammattimaisia rahanlainajia vastaan saadakseen oikean velkamäärän päätöksen perusteeksi.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitän asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Mihin toimenpiteisiin hallitus aikoo ryhtyä ulosottokaaren 3 luvun 6 §:n muutta-

miseksi siten, että hakemukseen on liitettävä aina saamistodiste, johon ulosmittaus perustuu, ja että velallisella on oikeus aina pyydettyä saada nähtävään häntä koskeva rahanlainauksen saamistodiste?

Helsingissä 8 päivänä huhtikuuta 2010

Pietari Jääskeläinen /ps

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Herra puhemies, olette toimit-
tanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kan-
sanedustaja Pietari Jääskeläisen /ps näin kuulu-
van kirjallisen kysymyksen KK 269/2010 vp:

*Mihin toimenpiteisiin hallitus aikoo ryh-
tyä ulosottokaaren 3 luvun 6 §:n muutta-
miseksi siten, että hakemukseen on lii-
tettävä aina saamistodiste, johon ulos-
mittaus perustuu, ja että velallisella on
oikeus pyydettyä saada nähtäväk-
seen häntä koskeva rahanlainauksen
saamistodiste?*

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Ulosotto on tuomioistuimen antaman tuomion ja
verotäytäntöönpanolain mukaan suoraan ulosot-
tokelpoisten saatavien täytäntöönpanoa. Jos ky-
seessä on yksityisoikeudellinen rahavelka, ulos-
otto käynnistyy vasta, kun velkojalla on asiasta
tuomio. Silloin kun tuomiota annetaan, tutkitaan
saamisoikeuden olemassa olo. Saamisoikeus
saattaa perustua erilaisiin asiakirjoihin, mutta
myös suullinen sopimus on yleensä pätevä. Oli-
pa saatavasta asiakirja, kuten velkakirja tai jokin
muu asiakirja, tai ei saamisoikeuden peruste siis
tutkitaan oikeudenkäynnissä. Oikeudenkäynnis-
sä vastaaja voi kiistää velkojan saamisoikeuden.

Sen jälkeen kun saamisoikeus on vahvistettu
lainvoimaisessa tuomiossa, tuomion oikeelli-
suutta ei voida horjuttaa muutoin kuin ylimääräi-
sen muutoksenhaun kautta. Ulosottomiehellä ei

ole mitään toimivaltaa tutkia, onko tuomio oi-
kea. Tämä koskee niin lainvoimaa vailla olevaa
kuin lainvoimaista tuomiota. Ulosottomies ylit-
täisi toimivaltansa, jos ryhtyisi kyseenalaista-
maan tuomioiden oikeellisuuden. Ulosottoon ei-
vät sen vuoksi enää myöskään kuulu sellaiset
asiakirjat, jotka ovat olleet tuomion perustana.
Ulosottomies voi kuitenkin pyytää ulosottokaar-
ren 3 luvun 6 §:n nojalla niin sanotun tavallisen
velkakirjan haltuunsa, jotta se voidaan palauttaa
velalliselle sen jälkeen, kun velka on suoritettu.
Velkakirjan palauttaminen ei ole välttämätöntä,
koska kyseessä ei ole velkakirjaan sidottu saa-
misoikeus, mutta ymmärrettävästi velalliset ha-
luavat itselleen tällaiset asiakirjat sen jälkeen,
kun velka on tullut kokonaan maksetuksi.

Velallisella on tuomioistuinvaiheessa mahdol-
lisuus riitauttaa velkojan saamisoikeus ja vaatia,
että velkoja esittää asiakirja- tai muuta näyttöä
saamisoikeutensa perustaksi. Jos tuomio on ve-
lalliselle vastainen, velallinen voi hakea siihen
muutosta. Sen sijaan ulosottomenettelyyn velan
takana olevien asiakirjojen tutkiminen ei kuulu.
Olisi tuomiovallan kannalta arveluttavaa, jos
ulosottomiehellä olisi tähän oikeus.

Konkurssissa velallinen voi riitauttaa velko-
jan saatavan (konkurssilain 13 luvun 4 §). Riitau-
tuksen jälkeen saatavan olemassa olo ja määrä
siirtyy tuomioistuimen tutkittavaksi. Tässä vai-
heessa velallisella on mahdollisuus vaatia esitet-
täväksi kaikki ne asiakirjat, joihin velkojan saa-
misoikeus perustuu.

Helsingissä 23 päivänä huhtikuuta 2010

Oikeusministeri Tuija Brax

Till riksdagens talman

I det syfte som anges i 27 § i riksdagens arbetsordning har Ni, Herr talman, till den minister som saken gäller översänt följande skriftliga spörsmål SS 269/2010 rd undertecknat av riksdagsledamot Pietari Jääskeläinen /saf:

Vilka åtgärder avser regeringen vidta för att ändra 3 kap. 6 § i utsökningsbalken så, att det till ansökan alltid ska fogas det fordringsbevis som utmätningen grundar sig på och så, att gäldenären har rätt att på begäran få ett fordringsbevis om ett penninglån som gäller honom eller henne till påseende?

Som svar på detta spörsmål anför jag följande:

Utsökning är verkställighet av de fordringar som är utsökbara enligt en domstols dom och lagen om verkställighet av skatter och avgifter. Om det är fråga om en privaträttslig penningskuld inleds utsökningen inte förrän borgenären har en dom i målet. När en dom meddelas undersöks huruvida fordringsrätt existerar. Fordringsrätten kan basera sig på olika handlingar, men också ett muntligt avtal är i allmänhet giltigt. Oberoende av om det finns en handling som gäller fordran, såsom ett skuldebrev eller någon annan handling, undersöks alltså grunden för fordringsrätten vid en rättegång. Vid rättegången kan svaranden bestrida borgenärens fordringsrätt.

Efter att fordringsrätten har fastställts genom en lagakraftvunnen dom, kan riktigheten i domen inte rubbas på annat sätt än via extraordinärt ändringssökande. Utmätningssmannen saknar be-

fogenhet att pröva om domen är riktig. Detta gäller både en icke lagakraftvunnen och en lagakraftvunnen dom. Utmätningssmannen skulle överskrida sina befogenheter om han började ifrågasätta domars riktighet. Sådana handlingar som legat till grund för domen hör därför inte heller längre till utsökningen. Utmätningssmannen kan dock med stöd av 3 kap. 6 i utsökningsbalken omhänderta ett s.k. enkelt skuldebrev så att det kan återsändas till gäldenären när skulden är betald. Det är inte nödvändigt att återsända skuldebrevet, eftersom det inte är fråga om en till skuldebrevet knuten fordringsrätt, men av förståeliga skäl önskar gäldenärerna få sådana handlingar i sin besittning när skulden i sin helhet är betald.

Gäldenären har i rättegångsskedet möjlighet att bestrida borgenärens fordringsrätt och yrka att borgenären uppvisar handlingar eller andra bevis som grund för sin fordringsrätt. Om domen är ogynnsam för gäldenären kan denne söka ändring i den. Däremot ingår det inte i utmätningssförfarandet att undersöka de handlingar som ligger bakom skulden. Det skulle ur den dömande maktens synvinkel vara betänkligt om utmätningssmannen hade rätt till detta.

Vid konkurs kan gäldenären bestrida en borgenärs fordran (13 kap. 4 § i konkurslagen). Efter bestridandet blir det domstolens sak att undersöka om fordran existerar och hur stor den är. I det skedet har gäldenären möjlighet att yrka att alla de handlingar som borgenärens fordringsrätt grundar sig på ska företes.

Helsingfors den 23 april 2010

Justitieminister Tuija Brax